

Vibeunger går til fastelavnsfest

I skrivende stund føles det som om fastelavn allerede er længe siden – Ikke desto mindre er fastelavn en af vore faste traditioner ude i daginstitutionerne – og selvfølgelig også i Viben.

I en travl hverdag tænker man måske ikke så meget over, hvordan fastelavn egentlig er blevet til en tradition for os.

Når man googler "Gyldendals leksikon / Fastelavn", kan man læse følgende:

fastelavn, opr. aftenen før den kristne faste, som begynder onsdagen i den syvende uge før påskedag, [askeonsdag](#). I Danmark kom fastelavn dog snart til at betegne de tre forudgående dage, hvor man åd og drak for at have noget at stå imod med: flæskesøndag, flæskemandag og hvide tirsdag ("hvide", fordi man fik mælkekød med fastelavnsboller). Med [Reformationen](#) i Danmark i 1536 ophørte fastepligten, men helt op til 1800-t. bevarede fasten sit præg af bods- og andagtsstid. Det var dog ikke ensbetydende med, at fastelavnen var slut askeonsdag; mange steder fortsatte festlighederne helt til om søndagen. Man kaldte det "den gale uge".

Den mest almindelige skik var at "ride fastelavn": De unge mænd red rundt til sognets gårde, hvor de blev beværtet med [brændevin](#) og samlede ind til fastelavnsgildet, som alle beboere blev indbudt til. Rytterne var i hvide skjorter, og hestene pyntede med kulørte bånd og bjælder. I forbindelse med fastelavnen var der forskellige konkurrencer, hvor vinderen blev kåret til konge, prins eller greve og vandt visse privilegier som fx skattefrihed det følgende år: Man slog katten af tønden, holdt [ingridning](#) eller stak til stråmanden (en udstoppet figur). I havnebyerne arrangerede fiskerne bådeoptog (en fiskerbåd på en vogn blev trukket gennem byens gader) eller dystløb, hvor to mænd fra hver sin båd med lange stager forsøgte at skubbe hinanden i vandet.

Vold mod dyr var et fast element i ældre fastelavnsskikke: Katten i tøndens var oprindeligt en levende kat; man trak hovedet af en gås eller en hane, som var ophængt i benene og havde fået halsen indsmurt i sæbe; eller man slog en potte itu, med bind for øjnene og en hane under potten, levende begravet, så kun hovedet ragede op. I købstæder og større landsbyer brugte man at "løbe fastelavn", sådan som det fortsat kan opleves på [Æro](#): Deltagere går forklædt fra hus til hus, hvor de bliver trakteret, og værterne skal forsøge at genkende dem.

Fastelavnsmandag var helt frem til 1960'erne en skolefridag, men med lørdagsundervisningens afskaffelse 1.8.1970 blev den inddraget. Traditionerne med at slå katten af tønden, bide til bolle og rasle ved dørene er i starten af 2000-t. stadig meget levende, dog finder de ofte sted fastelavnssøndag.

I modsætning til tidligere er det nu næsten kun børn, som er aktive i løjeme. Ikke mindst arrangementerne i skoler og børnehaver er med til at bevare traditionen.

Trods sit helt igennem verdslige præg synes fastelavnen at have en kultisk oprindelse i ældgamle vinter- og nytårsskikke i [Europa](#) og den nære orient. Ifølge en arkaisk opfattelse går året i ring, og mellem det gamle og det nye år har man i mange primitive [kalendere](#) en periode, hvor tidens hjul er gået i stå. Det var i denne undtagelsesperiode, dette tidens ingenmandsland, at man med omvendte, bagvendte og magiske ritualer så at sige skabte det nye år. Fastelavnsrisningen er en rest af sådan et nytårsritual. I ældre tid brugtes det kun på mennesker og dyr af hunken, og piskningen med pile- eller birkeris skulle vække deres [frugtbarhed](#). De figurer, som

fastelavnsriset traditionelt pyntes med (svøbelsesbørn, blomster og frugter), peger tilbage på skikkens oprindelige formål.

Kilde: Gyldendals leksikon

Fastelavn er altså en sammensmeltning af kristen og hedensk tradition. Et sammensurium af ting snuppet fra forskellige tidspunkter i historien.

Som uddannet pædagog ved vi at hver eneste aktivitet, vi sætter i gang med børnene, skal være velovervejet – Hvad ønsker vi at børnene får ud af denne aktivitet?

Ovenstående "baggrundsmateriale" er naturligvis alt for stor en mundfuld for et børnehavebarn. Men opdelt i udvalgte bidder, lagt ind som elementer i historier om "fastelavn i gamle dage", kommer det til at danne en del af den **basisviden/kulturforståelse**, som børnene bygger deres kommende fastelavnsoplevelser på. - Og basisviden og kulturforståelse er bestemt et gode.

Undervejs får børnene også stimuleret nogle sanser. De får **sansmæssige oplevelser** gennem det **de ser** (de andres udklædning – den fint pyntede gymnastiksal). Det **de hører** (høje brag når der slås til tøndens, latter og måske "frække" løsslupne ord). De får **kropslige oplevelser** (at stå i kø, gå bagved i rækken, at løfte armen og slå til tøndens med en kølle). Iblendet er også **følelsesmæssige oplevelser** (forventning, glæde, overraskelse, forskrækkelse, usikkerhed / tryghed osv.) Til sidst venter der jo også **smagsmæssige oplevelser** (Karameller og fastelavnsboller)

I Viben er fastelavnsfesten på mange planer godt forberedt. Ved frokostbordet har vi talt om fastelavn i gamle dage, hørt om den ægte kat, der var i tøndens. Børnene hørte om, at fastelavnsriset egentlig var til at rise med dvs. slå

på mor og far, for at de skulle få mange børn – og at man i gamle dage gik på en slags slankekur/faste efter fastelavnsfesten. Så måske var det bare med at spise alle de boller og anden god mad man kunne, inden festen var slut.

Vi har talt om alle de skønne og skøre ideer og ønsker for fastelavnstøjet. Vi har talt om, hvordan VORES fastelavnstøj forløber. Vi har klippet og klistret pynt til tønderne (god øvelse for finmotorikken), og vi voksne har lagt planer for personaledekningen på selve dagen, for fastelavn er typisk en dag, der kræver flere ressourcer end ellers.

Og så sker det. – En mandag morgen dukker små mennesker op i børnehaven iklædt "Det bedste af det bedste": Prinsessekjolen, superhelte dragten eller farlig-løve kostume. Det er nu, der er udsigt til fastelavn i skolens sal.

På sådan en dag er der en særlig stemning i børnehaven. Forventningsfuldhed, en smule overgearethed, generthed - og en og anden lille purk har øjnene fulde af undren, for hvordan er det da mine legekammerater ser ud i dag, og selv de voksne ser da mærkelige ud i dag:

Birthe har Snehvides kjole på, Marian med spids heksehæt og Kirsten er ikke kommet ud af nattøjet. En helt særlig dag bliver det til, fordi vi skal i salen og slå på tønden med karameller i, men også fordi "alle" leger udklædningsleg samtidigt. Men egentlig gør børnene jo blot noget, der falder dem helt naturligt. For børn mellem 3-4 og 6 år leger jo dagligt rollelege, hvor de træder ind i en anden rolle, og hvor de afprøver og bearbejder forskellige aspekter af livet. I dag har fantasien blot fået ekstra hjælpemidler i form af tøj og de helt rigtige accessories.

Sådan en morgen kan føles lang – for hvornår bliver klokken da 10? Hvornår kan vi gå i salen? "Skal vi virkelig spise først", spørger en af prinsesserne, mens en grøn Ninjaturtel med svulmende muskler slås højlydt mod en hurtig sort Batman.

På forunderlig vis bliver klokken dog snart 10, og i god tid går vi over i salen. Når vi kommer først, får børnene "ro" til at se salen an, finde deres tønde og blive klar til dvs. opnå den nødvendige tryghed, der skal til, for at glædes over at se skolebørn og skolevoksne i deres kostumer.

Flot og spændende er det! I dag er salen indtaget af et par hippier, en tyv, en skygge, en ridder, en mindcraftfigur, en klovn og en julegave med ben, og og og ...

Hendrik spiller op til sang og dans – og snart fyldes salen af udklædte børn og høje brag. Et par af de små bliver overvældet af alle de mange indtryk og hjælpes op i fællesrummet af en børnehave-voksen i tryk afstand af strabadserne i salen. Men langt de fleste børn er "bevæbnet til tænderne" med ekstra mod. - **Nu skal tønden ha'...**

Og det får den ... i lang tid... Når skolebørnenes tønder for længst er slået i stykker, og deres karameller er spist, slår de små endnu. Niels Jørgen, forklædt som spejderdreng, må trække lidt i tøndens ringe. Men så sker der også noget. Bang – Bang – Hov ... Der faldt bunden ud, og alle karamellerne spredes ud på gulvet. De modigste kaster sig ind i kampen for at få lidt godt til munden, andre står lidt betuttet og kikker. Heldigvis har betænksomme voksne gemt et lager af karameller til de, der ikke var heldige eller modige nok til at kaste sig ind i klumpen af børn. Men det sker faktisk også - op til flere gange, at de der var mest heldige med karamelhøsten, gladelig deler ud af deres overflod.

Nu kan der kåres kattekonge og kattedronninger. En af "kattedronningerne" er fra børnehaven, af hankønsvæsen og i dagens anledning også sortklædt "Kamp-Ninja". Han smiler lidt usikkert og kikker derefter med bekymring på kronen. Den "prinsesse"krone passer med garanti IKKE på hans hoved.

Oppe i fællesrummet venter fastelavnsboller, som søde "friskolevenner" har bagt til os. Nu skal vi snart tilbage til børnehaven, ha' lidt rugbrød og derefter ud for at lege i den friske luft.

Udklædningstøjet? Ja, det kom af og på rigtig mange gange den dag, men det gør ikke noget – Det var jo en helt særlig dag

I dagene der fulgte, blev der genfortalt mange oplevelser fra fastelavnsfesten, og nede i haven blev der leget "slå katten af tønden" med et par rekvisitter, der med lidt fantasi sagtens kunne gøre det ud for tønde og køller. Et par af de små opfindsomme måtte have en hest (læs: orange løbecykel) til hjælp – og sådan blev en lidt overvældende el. uoverskuelig fastelavnsfest bearbejdet og "sat ind på rette hylde" i børnenes basisviden og univers.

Kirsten Søgaard Jeppesen
Leder i Viben

JEG SER VIBEN FRA "FLUEPERSPEKTIV"

I har måske set en "flue på væggen" i Viben? Endda en ret stor en. ,nemlig mig. Der er et lovkrav om, at alle daginstitutioner skal udarbejde en pædagogisk læreplan. Friskolen og Viben er nu godt og vel et år gammel. Kirsten og personalet har travlt med at finde deres rytme og traditioner. Men kommunen venter altså spændt på Vibens læreplan. Hvad er en læreplan? En pædagogisk læreplan skal med udgangspunkt i sammensætningen af vores børnegruppe beskrive Vibens arbejde med mål for læring og indeholde overordnede pædagogiske beskrivelser af relevante mulige aktiviteter og metoder. Da jeg har en del pædagogisk erfaring, er Jeg er blevet valgt af bestyrelsen til at:

- Holde oplæg om læreplaner for personalet i Viben. Så har Kirsten og personalet ro til at koncentrere sig om hverdagen.
- Hjælpe med at beskrive alt det som personalet er smadderdygtige til, og som de går og gør, i det daglige.
- Til hvert personalemøde holder jeg et oplæg. Personalet kommer med input fra daglig praksis, samt hvilke mål de har for de enkelte områder i læreplanerne. Jeg samler det skriftlige arbejde (fælles mål, hvordan gør vi, og idé- katalog) til næste personalemøde, og sådan fortsætter vi, til vi er færdige. Vi har nu brugt ca. ½ år, og vi er næsten færdige.
- Jeg prøver at være en pædagogisk sparringspartner. Hvad er drømme? og hvad er virkelighed?
- Jeg spørger indimellem personalet: "Hvad har I brug for, vi som bestyrelse gør? Og mangler I noget? Gør vi det godt nok i bestyrelsen?"
- Jeg deltager indimellem i hverdagen, fordi jeg synes det er vigtigt at kende Vibens hverdag og præmisser, samt have et vist kendskab til kvaliteter og kompetencer. Jeg har selvfølgelig tavshedspligt omkring børn og forældre.

Venlig hilsen
Mie Mommer

Side 7